

Kwaliteitsgarantie voor moeren

M.J.H.M. Duchateau

Het doppenproject behoeft inmiddels niet veel uitleg meer. Het doel is dat vooral de kleinere imkers op een eenvoudige en goedkope manier aan goede koninginnen kunnen komen. Daartoe kopen imkers aangenomen koninginnenlarven die ze verder opkweken tot koninginnen die standbevruucht worden. Het teeltmateriaal voor deze koninginnenlarven is meestal carnica of Buckfast. De vraag is nu: wat is goed en is er een kwaliteitsgarantie van de geleverde moeren?

Eerst moet de opmerking gemaakt worden dat een groot deel van de eigenschappen van een volk bepaald wordt door omgevingsfactoren zoals dracht, het weer en de bedrijfsmethode. Daarnaast worden de eigenschappen bepaald door het genetische materiaal en daarop kan worden geselecteerd. Selectie houdt in dat alleen van de beste volken koninginnen geteeld worden, wat uiteindelijk kan resulteren in nog betere volken.

Wat houdt 'beter' in: veel honing, zachtaardig, vast op de raat, zwermtraag, ziekteresistent? 'Beter' kan voor iedere imker anders zijn. Het probleem is dat niet op alle eigenschappen tegelijk geselecteerd kan worden. Het volk dat het zachtaardigst is heeft waarschijnlijk niet de meeste honing. Het volk dat goed poetsgedrag vertoont is misschien niet het zachtaardigste volk. Dat betekent dat er bij selectie keuzes gemaakt moeten worden. Momenteel wordt er veel waarde gehecht aan zachtaardigheid omdat we in ons dichtbevolkte land geen overlast willen bezorgen door stekende bijen. In Duitsland wordt de keuze steeds meer gemaakt voor hygiënisch gedrag zodat onder andere de varroamijt minder kans krijgt.

Ras- en lijnzuiver materiaal

Zoals eerder beschreven in Bijen 9(4): 114-115 (2000) moet het uitgangsmateriaal voor de teelt ras- en lijnzuiver zijn zodat het geleverde materiaal homogeen is. Daardoor kan kwaliteit beter gegarandeerd worden. Voor de Buckfastteler levert dat meer problemen op dan voor de carnicateleer omdat zijn uitgangsmateriaal eigenlijk niet raszuiver is. Het is een (kunst)ras waarin, omwille van hun eigenschappen, verschillende rassen zijn ingekruist. Daarom zijn er onder de Buckfasttelers (licentiehouders) afspraken gemaakt zoals verteld door Gerard Meijerink tijdens de

vergadering over het Doppenproject in januari 2001. De regels zijn dat uit dertig volken acht zusterkoninginnen worden geselecteerd en daaruit wordt dan weer één volk uitgekozen als teeltvolk. Minimaal vijf moeren worden daarvan nageteeld die standbevruucht worden en gedurende een jaar getest. Als deze F1 moeren voldoen aan de eisen worden opnieuw koninginnen geteeld van het teeltvolk (indien die moeder er nog is!) die als aangenomen koninginnenlarven aan imkers worden verkocht. Imkers die via licentiehouders koninginnenlarven kopen zijn min of meer gegarandeerd van kwaliteit als het inderdaad zo allemaal in z'n werk gaat.

Drie voorbeelden

In Duitsland wordt veel gedaan aan keuring en selectie van bijenvolken. Dit betreft voornamelijk carnica van verschillende lijnen. Koninginnen van dergelijke instituten zijn van goede kwaliteit en zijn dus goed uitgangsmateriaal voor de koninginnenlarven in het Doppenproject. Afhankelijk van de eigenschappen waarop geselecteerd is zal de imker volken krijgen met die en die eigenschappen. Tijdens dezelfde vergadering van het Doppenproject vertelde Johan Olde Dubbelink hoe hij zorgde voor de kwaliteit van de geleverde koninginnenlarven. Van de moeren die gekocht zijn bij een Duits bijeninstituut worden koninginnen geteeld die standbevruucht worden. De F1 volken worden vervolgens gedurende een jaar getest op verschillende eigenschappen alsmede ook op homogeniteit. Indien deze volken voldoen aan de eisen dan wordt van die 'Duitsland'moeren opnieuw nageteeld voor het Doppenproject.

De teeltmoeren die afkomstig zijn van Schiermonnikoog komen uit een homogene populatie. Op Schiermonnikoog wordt vooral geselecteerd op zachtaardigheid en vast op de raat. De evaluatie van de F1 volken door imkers dienen als kwaliteitsbeoordeling. Hierboven zijn drie voorbeelden beschreven zoals het altijd zou moeten gaan om kwaliteitsgarantie te kunnen geven over het geleverde materiaal. Het kost waarschijnlijk nog enige jaren voordat iedere teler in het Doppenproject een kwaliteitsgarantie kan geven met een testrapport van de F1 volken, waarin ook staat op welke eigenschappen geselecteerd is en welke kenmerken de hoogste prioriteit hebben in de selectie, zodat de imker een gefundeerde keuze kan maken voor zijn koninginnenlarven.